

la på, ingen att *lita* på; han står ensam i ansvar. och om ån detta icke kan bli lagligt, så blir det dock moraliskt, och drabbar bestämdt en person, hvilket icke är händelsen i Collegier och Committéer.

Lag-Utskottet.

Lag-Utskottets Betänkande, angående förändring af Rättegångsordningen, m. m., förtjenar största tacksamhet. De så kallade *fora privilegiata* hafva länge varit en stötesten, och man har i många år frågat hvarann, hvarföre den ena medborgaren skall sökas i KåmnersRätten och den andra i BorgRätten eller directe i HofRätten, o. s. v.? Så mycket troligare synes, det Ridd. och Adeln, som är Rikets första Stånd, skall afsåga sig detta onaturliga forum privilegiatum. Att LagmansRätterna borde upphöra, har Svenska Allmänheten länge önskat och opinionen derom varit så stadgad, att ingen Riksdag hållits utan motion derom, äfvensom att KåmnersRätterna, blott föranledande till tidsutdrägt, borde försvinna.

Man bör hoppas, att Riksens Ständer gå in på allt hvad Lag-Utskottet i detta Betänkande föreslagit. Utg., som hämtat upplysningarne om detta Lag-Utskottets Betänkande ur Dagligt Allehanda, tror, att ett Redactionsfel der insmygt sig. Der står nemligen: *Uti de Ständer, der målen icke kunna skötas af en Rådstugurätt, skall flere RådstuguRätter förordnas, och göromålen dem emellan på lämpligt sätt fördelas.* Meningen måtte väl vara, att RådstuguRätten i en sådan Stad skall arbeta på flera divisioner och en *Lagfaren Rådman* vara ordförande på hvarje, till undvikande af alltför många Borgmästare.

Att Jurisdictionen är en del Collegier frångagen, är visst ganska rätt; men måne det icke varit bra, om de lagfarne män, som derstädes förut bestridt Domarekall, och som nu gå som pensionairer, inslagits på HofRätterne — emedan desses ökade göromål ändå fordrat nya Ledamöter, och i och med detsamma ökade

kostnader? Desse män hade troligen också, såsom hemmastadde med göromålen, bättre uträttat dem, ån nya promoti, som redan blifvit tillsatte eller såkert måste tillsättas. Utg. är alldeles icke jurist; men han bemödar sig att tänka så långt han kan, och hoppas, att äfven *jurister ex professo* skola medge honom, att den hufvudsakligaste reform, som vårt Lagverk för närvarande behöfver, är *enkelhet och enhet.*

(Införes på begäran.)

Anförande i Bevillnings-Utskottet den 14 Julii 1829, af Contracts-Prosten G. L. Siwertsson.

Man misstänker ofta den Styrelse för svaghet och småaktighet, som blandar sig för mycket uti den privata hushållningen, och vill förmyndra för den enskilde Medborgarens husliga företag.

En landtman, som, sorglös och liknöjd, låter sin jord förfalla till yttersta vanhåfd, fruktar icke att blifva blottställd för Styrelsens nycker eller Medborgares afundsjuka; men slitig, dristig och klok i sitt yrke, så att han åstadkommer en betydlig production, är han ofta blottställd för de måst olämpliga föreskrifter vid dess användande. Exempel härpå ha vi uti den otaliga mängd Brännvinsförfattningar, som korsat hvarandra och synas ännu vilja förökas.

Jag har icke, och ämnar aldrig anlägga, Brännvins-Bränneri; men med full rättskänsla kan jag icke gilla, att de större Brännvinspannorne skola nu utbrytas, till betydlig skada för anläggarna, som trott, att då man icke allenast tillåtit, utan till och med berömdt desse anläggningar för deras besparing af ved och folk, borde man icke af Rikets Ständer vänta den kortsynthet och opålitlighet i tagna beslut, hvarigenom Medborgare skola ruineras. I stället, att då man tillföre endast nyttjade de små Lönkrogspannorne, kunde Brännvin aldrig tillverkas för det låga pris, som i våra gränriken, och detta gjorde, att åtminstone hvarannan sup, synnerligast vid våra södra och vestra kuster,

var utländskt Brännvin; men nu är förhållandet motsatt; ty utom hvad man med säkerhet vet, att då vi sistl. Vinter kunnat sälja Svenskt Brännvin för 20 à 24 sk. R:gs kannan, gällde det redan i grannriket 1 R:dr à 1:8. R:gs. Och detta har haft den verkan, att icke obetydligt quantum Svenskt Brännvin blifvit exporteradt från Sveriges vestra kuster.

Jag vågar därför på det högsta bestrida all förändring i Författningen om Pannerymd, samt åberopar hvad jag hade åran anföra i denna sak vid Riksdagens början.

För att motverka Brännvins-supandet, bör i synnerhet Lagen skärpas mot dem, som det tillhöra att åtala missbruket; och hvilka, enligt den store Baron Hollbergs uttryck: *penetrerer och laader sig penetrere.*

Vid 2:dra momentet af Höglofl. Utskottens Betänkande tager jag mig den friheten att erinra om olämpligheten af ordet: *Husbehofs-Bränning*; ty innan Spannmåls-production ännu var bringad till någon höjd, kunde detta ordet passa, men nu icke. För att få tillåtelse att bränna Brännvin på landet, hade Rikets Ständer åtagit sig att betala en viss skatt på hvarje Hemman; men då denna så kallade Husbehofs-Brännvins-skatten med denna Riksdag upphört, så bör ju äfven namnet Husbehofs-Brännvinsbränning upphöra? I min hemort finns knappt på hvart 20:de Mantal Brännvins-Bränneri; men man skulle med högsta ledsnad höra, att de stora Brännvins-pannorna, som finnas i grannskapet, blifva utbrytne, emedan, sedan man kommit under fund med att förkasta det oförståndiga bruket af Trådesjord, och i stället bereda jorden för Vintersåde med Potatoesplantering, så skulle det blifva betydlig förlust för det allmänna, om ingen afsättning af Potatoes kunde ske till de större Brännerierne.

Vid 3:dje Momentet får jag anmärka, att det är, i min tanka, ett hufvudfel hos Svenska Folket, att vilja uppmuntra till mång-slöjd; ty därför går det så långsamt med Svenska Näringsarnes framskridande. Man får dessutom se främmande Nationers Landtmån så enkelt och okonstladt drifva sitt Landtbruk, att vid

en ganska stor Egendom man sättes i förundan öfver den ringa personal, som der begagnas; men man tillåter serskilda hushåll bosätta sig på ågorne, som t. ex. sköta tvättstugan, ett annat bageriet, ett annat bryggeriet, ett annat bränneriet, o. s. v. Dessas skicklighet i sitt yrke kan framlemna arbeten och varor förädlade till så ringa pris, att det ofta icke kan åstadkommas för dubbelt så mycket hos sjelfva Egendomsmanen. Till förtigande, den förmån för Landtbruket, att, vid ett hotande bergnings-ovåder, Landtmannen kan i hast framkalla sådana på ågorne boende baksittare till nödigt biträde vid hö- och sådes-inkörslen, och Församlingen dessutom aldrig behöfva frukta för tiggeriets ökande, då sådana familjer bosätta sig, som kunna försörja sig med nyttiga handslöjder.

Enär nu hos oss Brännvins-pannornes storlek blir normen för beskattningen, så behöfver man ju icke bry sig med att utpeka och föreskrifva, hvilka som skola bränna Brännvin, de må bo i Stad eller på Landet, på Hemgårdar eller i Backstugor. Härigenom kunde man göra början med att utrota den bland Svenska Folket så allmänna, etterfulla och ohyggliga sjukdom, som i skriften kallas: *Var i benen*, och hos oss benämnes med ordet *afundsjukan*. En sjukdom, som knappast lär stå till att bota, utan med svåltkur.

(Fortsättning.)

Pupillers förmons rätt.

Man klagar allmänt i Sverige öfver senfärdiga och bristfälliga executions-lagar, och man påstår, att vårt dåliga executions-verk är förnämsta orsaken till den svårighet och ogynnet capitalisterne visa vid att utlåna penningar. Sannat är åtminstone, att en hop Författningar gifvas, som stöta sundt förnuft och lemna enskilt säkerhet obetryggad. Ibland desse må man våt räkna den Lag, som, till förmån för omynliga barn, tillintetgör inteckningsågares lagliga rätt. Om, nemligen en gåldenår, som är För-

myndare, kommer på obestånd, så åger hans Pupill förmånsrätt till hans egendom, före den lagliga in-teckningshafvaren. Således, t. ex., om en man, boende i Stockholm och Fastighetsägare derstädes, på sin egendom, vård 20,000 R:dr och assecurerad till denna summa, får ett lån af 10,000 R:dr emot första in-teckningen i huset, så kan hans creditor få alldeles noll för hela sitt capital, emedan ifrågavarande person har uppburit och förskingrat 20,000 R:dr för en Pupill, som han haft i — Ystad. Saken är verkligen öm och förtjenar att tänkas på. Att Lagen, så vidt möjligt är, söker att bevara en omyndigs rätt, som icke sjelf får bevaka den, synes visst vara i sin ordning; men allmänna säkerheten tyckes i första rummet begära egen-domshelgd, eller att den säkerhet för utlånta penningar, som jag, enligt behöriga bevis, ifrån vederbörlig Domstol har, skall bestämdt vara verklig och icke något chartek. Äfven synes det tämligen påtagligt, att den Förmyndare, som är nog samvetslös att förstöra en sådan helgedom, som en Pupills honom anförtrödde medel, icke saknar courage att till och med försälja sin egendom, då han hunnit så långt att behöfva det.

(Fortsättning.)

Stockholm.

På Theatern uppfördes, d. 11 Sept., *Den Girige, af Molière*, som, enligt affischen, hvilat i 22 år. Den goda smakens vänner ha haft mycket att påminna emot Grefve Puke, som Theater-Directeur, och ty vårr hafva de haft rätt. Den manna, som under de seduare åren nedregnat öfver publiken, har verkligen väckt äckel — och Theater-Directionen skördar nu sjelf frukten af detta sitt verk: *Publiken emot-tager med köld allt det goda, som nu bjudes*. Den publik, som älskar karakters-målning, dia-log, och en väl soutenerad intrig, måste dock hålla Directionen räkning för dess bemödanden, att återgå inom den goda smakens område och ge oss de gamla classiska måsterstyckena. *Det är ingen skam att erkänna, det man haft o-*

rätt. Visserligen smakar *Den Girige* litet gam-mal, men det är likväl en god och rik pjes, som gifvit stoff till många goda Theater-pjeser: *L'Irato, Martin och Gripon, Föregifne skat-ten* o. fl. d. Kanske kunde de många kapp-rappen numera uteslutits; man predikar icke med stryk nu för tiden. Hr Sevelin lyckades för-tråffligt (om man får kalla en god artists exe-cution för lycka) i en roll, som tyckes vara ganska svår. Hufvudknuten, på hvars upplösande pjesen hufvudsakligast beror, spelet i slutet af 4 Acten, som alltid varit en stötesten, lö-stes af Hr Sevelin på ett undransvärdt sätt. Utg., som är en gammal spektakelgångare och gammal bekant med Molières förträffliga Come-dier, långtade verkligen att fåse, huru den svå-ra affairen skulle lyckas. Han våntade sig myc-ket af Hr Sevelins stora talang och erkänner med nöje, att hans våntan blef öfverträffad. Den scen, då den Girige, förtviflad öfver sin förlust, upprör himmel och jord, och på knå anropar femte raden att återge honom skrinet och fast-hålla tjuften, speltes af Hr Sevelin alldeles måsterligt; den gjorde ock sin goda effect. Utom Hr Hjortsberg, har väl Svenska scenen ingen Acteur med så mångsidig emploi, som Hr Sevelin.

Efteråt gafs *Förmente Prinsen*, en af pub-likens älsklings-pjeser, så länge Hr Lars Hjorts-berg der uppträdt. Hr C. Hjortsberg skall väl snart förändra detta; han lyckas alldeles icke. Skraddaren Nadel, som fordom fått så många tusen munnar att skratta, och så många tusen händer att röra sig, kunde nu icke frambringa ett löje eller en handklapp. Det synes, som Hr C. Hjortsberg alldeles icke har någon kal-lelse för Theatern. Kanske han dock skulle kunna arbeta sig upp, om han, under sin förträff-lige Faders handledning, försökte att gå en egen väg — men nu är han verkligen en *klen imi-tation* af ett *oöfverträffligt original*. En gång har dock Utg. sett honom med mycket nöje: som *Mascarille i Småstadsfruntimmerna*.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Fredagen den 18 Sept. 1829.

Anförande i Bevillnings-Utskottet den 14 Juli 1829, af Contracts-Prosten G. L. Siwertsson.

(Forts. och slut.)

Vid 7 momentet erimas äfven hvad jag vid Riksdagens början tog mig den friheten föreslå, nemligen: att hvarje mantalsskrifven Brännvins-supare skulle åläggas Bevillnings-afgift af 1 eller 2 R:dr B:co; men den, som icke ville supä, skulle vara fri från denna skatt.

Anmärkningsar.

Den aktningvårde Motionairen här visst rätt deruti, att en stor skada tillskyndas de större Brännvins-fabriksidkarne, genom utbrytande af deras verk. Också läser det aldrig varit meningen, att sådant skulle ske hals öfver hufvud, utan efter en viss præscriptionstid. Han har också rätt deruti, att vi äga en otalig mängd Brännvins-förordningar, som korssa hvarann. Men, efter Utgifvarens tanka, har han icke rätt deruti, att han vill bibehålla de stora Brännvins-fabrikerne. Man har påstått, att den viktigaste fråga, vid inuevarande Riksdag, vore mynt-bestämningen; Utg. delar icke denna tanka. Han tror, att den viktigaste fråga, vid denna Riksdag, är verkligen ingen annan än den, som i många förflutna Riksdagar betydligt sysselsatt Ständerna och aldrig blifvit nöjaktigt besvarad: *Brännvins-frågan*. Att det är af högt vikt för en civiliserad Stat, att äga ett bestämdt mynt, är ovedersägligt; men att Brännvins-frågans afgörande är af vida högre, vida mera maktpåliggande natur, är lika säkert. I vår tid och i vårt land spelar Brännvinet, eller som sa-

lig Stads-Major Westin så genialiskt kallade det, *Tartarens nectar* den betydligaste rolen. Hvar och en, som med fördomsfritt omdöme, någon erfarenhet och god vilja, betraktar denna fråga, måste medgifva, att *Sveriges Rikes både fysiska och moraliska styrka är på vägen att förloras genom Brännvinet*. Sattsen låter skarpt, och de illustra försvararena af Brännvins-fabrikerne skola helt simpelt förklara den för en paradox. Men den opartiske patienten, som oupphörligt ser omkring sig de förskräckliga följderna af Brännvinet, han vet helt annat. Öfver hela landet simma Brännvinets mephitiska dimmor. Utg. påstår bestämdt (gifve Gud, att han hade orått!), att *hälften af Sveriges hjonelag, i närvarande stund, äro söndrade, äro, i mer eller mindre mån, olycklige genom Brännvinet*. Det är förskräckligt att nödgas tro sådant, och det är dock sannt. Om det vore möjligt att få en uppgift på de många tusende hustrur och barn, som dagligen gråta öfver ålskade mäppers och faders böjelse för Brännvin; på de många tusende familjer, som genom denna dryck störtats och dagligen störtats i elände och förtviflan; sannerligen skulle icke till och med den största Brännvins fabrikör förskräckas. *Konung Gustaf den III gjorde Sverige tio gånger mera skada derigenom, att han lössläppte Brännvinet, än genom hela Finska kriget*. Ständerna hafva, vid afgörandet af Brännvins-bränningen, alltid egentligast fäst sig vid den oeconomiska nyttan eller skadan deraf; man har förbisett dess högre ingripande i samhällets fysiska och moraliska lif. Närvarande generation är, ty värr, ohjelpig i denna våg; ställom då så till, att den uppväx-

ande må kunna råddas. *Dertill finnes ingen annan utväg, än att göra Brännvinet så dyrt som möjligt.* Förgåfves må man bombastera om förbåttrade undervisnings-anstalter, såsom det enda medlet att göra uppväxande generationerna lyckliga. Utg. önskar, så varmt som trots någon, förbåttrade uppfostrings-anstalter och allmänne bildning; men icke hjälper det stort emot Brännvinet. Vi ha ju dagligen tusentals exempel hårpå, i den mängd bildade personer, som äro passionerade för denna dryck, och dessutom måste man tro, att Prästerskapet och Scholelärare efter yttersta förmåga göra allmogen uppmärksam på Brännvinets skadliga följder. Ännu en gång, ställ så till, att massan af Nationen icke kan supa ihjäl sig, gör Brännvinet så dyrt, att en arbetskarl, som nu super ett stop om dagen, icke kan få mer än ett kvarter.

Ax, plockade i Borgareståndet.

2:dra Axet.

En liten Bok om 624 sidor, som innehåller Borgare-Ståndets goda verk och gerningar under loppet af förledue Julii månad, har fallit i Utgifvarens händer. Att utnugga alla de ax, som finnas i denna bok, skulle vara ett tröttsamt arbete; men ett eller annat kan väl förtjena att offentliggöras, t. ex. frågan, att *alla hus och gårdar i Städerna skulle ovillkorligen vara underkastade Brandförsäkring.* Den discussion, som, i anledning af detta ämne, föreföll, är verkligen rätt intressant, och utgången af voteringen högst förvånande. Frågan angick icke mer och icke mindre, än hvars och ens ägande-rätt till sin egendom och rättighet att låta brandförsäkra den eller icke brandförsäkra den, och *Ståndet upphåfde, genom votering, ägande-rätten för Svenska-Städernas husägare.* Denna votering föregicks af en lång discussion pro et contra, uti hvilken Herrar Santesson, Donner, Pettersson, Lefler, Falkman, Hemberg och Landegren sökte försvara äganderätten, eller, om denna icke kunde bergas i

allmänhet, åtminstone för *deras Städer.* Andra sidans talare yrkade deremot, att, vid anställande undersökningar i Städerna, Husägarnes pluralité skulle kunna afgöra, om hela Staden borde Brandförsäkras eller icke, det vill säga, att en enda rösts pluralité (kanske tillkommen på besynnerligt sätt nog) skulle beståmdt förbinda *alla Husägare* att låta Brandförsäkra sina Hus. Efter discussionens slut anslogs följande voterings-proposition:

Den, som bifaller, att uti Lag- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 40 *) må göras det tillägg,

*) Lag- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 16 slutar så här:

”Utskotten, som tagit detta allt i öfvervägande, hysa den öfvertygelse, att det skulle medföra nytta och säkerhet, om alla husägare i Rikets Städer kunde förmås att delta i ett gemensamt Brandstods-Bolag, hvarigenom vid inträffande brandskador, hvarje husägares ersättnings-belopp skulle blifva föga kännbart, samt Brandstods-Bolaget vinna en styrka och säkerhet, som aflågsnade all fruktan, att detsamma, lika med allmänna Brandförsäkrings-verkets Stadsfond, skulle blifva urståndsatt att uppfylla ingångna förbindelser; men

då Rikets Ständers Lagstiftningsrätt är inskränkt till endast allmänna ärenden, då en utsträckning öfver denna gräns skulle innefatta ett obehörigt förmynderskap för enskilde medborgare, och inkräkta på deras demensamt tillkommande rättighet, att sjelfve bestämman de säkerhets-mått, de för bevarande af deras egendom anse nödige att vidtaga,

då Rikets Ständers Ombudsmanskap endast afser allmänna Riksdagsärenden samt slutligen

då en sådan Lag, som den Motionairene yrkat, i väsendtlig mon skulle ingripa uti och förnärma den enskildes uti samhällsfördraget skyddade fria ägande- och dispositionsrätt af hans egendom;

att i den underdåniga skrifvelse, som der förslås skola ske, må antagas, att hvarje Stads fleste Husegares tanka bör anses utgöra beslut, huruvida samma Stad vill uti ett nytt allmänt Brandstodsbolag för Städerna ingå, lägger: Ja. Den det icke vill, lägger Nej. Vinner Nej, anses omförmålde tillägg icke åga rum. Voteringen utföll med 50 Ja och 9 Nej. Sedan uppstod en tvist, huruvida detta

beslut antingen genom *Deputation* eller blott genom *Protocolls-utdrag*, skulle communiceras de resp. Medståndnen, hvilka skulle inbjudas att deltaga i det herrliga beslutet. Några yrkade på *Deputation*, såsom mera uppmärksamhet väckande, än ett blott *Protocolls-utdrag*; men den sednare meningen segrade och kanske blef detta orsaken till den olyckliga utgången. Medståndnen antogo alldeles icke inbjudningen, som sked-

alltså anse Utskotten den af flere Representanter inom Vållofl. Borgare-Ståndet väckta fråga, om skyldighet för Städernes husegare, att i allmänt Brandstods-Bolag ingå, ej kunna af Rikets Ständer afgöras, utan böra bero af husegarnes frivilliga öfverenskommelse och beslut; i följd hvaraf Utskotten tillstyrka Rikets Ständer, att de om sådan skyldighets åläggande gjorde Motioner ej bifalla."

Samma Utskotts utlåtande N:o 40, föranledt af återremiss ifrån Ridderskapet och Adeln samt Borgareståndet (de 2:ne öfrige Riksständnen hade bifallit Betänkandet), slutar så här:

"Utom hvad sålunda blifvit anmärkt, har jemväl af Ledamöter inom Vålloflige Borgare-Ståndet blifvit yrkadt, att, der Utskotten skulle finna skäl att understödja Motionerne, de derutinnan framställde förslag för en allmän Brandstods-förening måtte komma i betraktande så, att stadsegendomars Brandförsäkring bestämmes efter bevillningsvärdet, samt att ansvarigheten för afgifternes utgörande icke, såsom nu är fallet, blifver fästad vid den försäkringstagande personen, utan vid den försäkrade egendomen; äfvensom anhållan blifvit gjord, att, i händelse Utskotten vid sitt förut afgifne Utlåtande förblifva, Utskotten måtte tillstyrka en underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t med ansökning, att Städernes Husegare varda öfver frågan, såsom allmän, hörde, och att det, likasom då Städerna höras öfver nya Brand- och Byggnadsordningar, allmänna Statsutgifter m. m., må bero af de fleste Husegarnes yttrande i hvarje Stad, om de derpå vilja ingå.

Detta allt hafva Utskotten noga öfvervägat; och finna dessa anmärkningar icke inefatta vederläggning utaf eller kunna verka ändring uti Utskottens i Betänkandet förut framställda tanka, att skyldighet för Städernes samtliga Husegare, att i allmänt Brandstods-bolag deltaga, icke kan eller bör genom lag stadgas, hvilket Utskotten alltså trott sig endast böra för de 2:ne Riks-Ståndnen, som Betänkandet återremitterat, vördsamt tillkännagifva. Men som Utskotten, hvad jemväl berörde Utlåtande antyder, dela öfvertygelsen derom, att det skulle medföra båtnad och säkerhet, om Husegare i Rikets alla Ständer kunde förmås att i en gemensam Brandstods-förening ingå, anse Utskotten den, vid återremissen, af flere Borgare-Ståndets Ledamöter i förenämnde afseende gjorda hemställan, förtjena det afseende, att Utskotten, för sin del, icke tveka att gå deras härutinnan yttrade önskan till mötes, och tillstyrka derföre,

att Rikets Höglofl. Ständer må, medelst underdånig Skrifvelse till Kongl. Maj:t, frambara den anhållan, att Kongl. Maj:t i Näder täcktes låta genom vederbörande Myndigheter höra samtliga Städernes invånare öfver omförmålde, för deras eget bästa högst vigtiga fråga, samt i det Nädiga Påbudet derom jemväl fästa uppmärksamheten på den obestriddliga fördel och större säkerhet vid intråffande brandskador, som, genom ett allmänt intrådande i ett gemensamt Brandstods-bolag, skulle åt Städernes Husegare otvifvelaktigt beredas.

Stockholm den 25 Junii 1829."

de genom Protocolls-utdraget; hvem vet hvad som håndt, om en solenn Deputation framburit den? Pompen och glansen af en Deputation ifrån Borgareståndet hade möjligen kunnat förblända, hvilket nu, som hvar man vet, aldrig kan hånda *Borgareståndets Protocoller; de kunna på sin höjd förvåna och röra.* Nog af, Medständerne afslogo både bjudning och tillågg, och *Svenska Städernes Husågares ågande-rätt blef denna gång frälst.*

Ytterligare om Brandförsäkringar.

I sammanhang med föregående, och då flere af de Borgareståndets Ledamöter, som yrkade skyldighet för Städernes Husågares, att deltaga i Brandförsäkringsfonden, under discussionen återopade Landets Husågares skyldighet till ett sådant deltagande, meddelas N:c 17.

”Utlåtande, i anledning af väckta Motioner, att den i 24 Cap. *ByggningsBalken stadgade skyldighet för hemman å landet, att Brandstod gifva, måtte upphöra.*

I detta ämne har till Utskottens handläggning blifvit remitteradt från

Höglofl. Ridderskapet och Adeln:

Ett af Herr Grefve Gyllenborg, Johan Henning, till nyssnämnde RiksStånd ingifvet anförande, deruti Herr Grefven, under återopande af erfarenheten, att Husegare i Städerna icke kunna förbindas till deltagande i Brandstod eller Brandförsäkrings-föreningar, samt, med öfvertygelse, att en tvångs-lag i detta afseende icke bör kunna åläggas landet större förbindelser än Städerna, föreslagit, att den för innehafvare af Krono-Skatte- och Frälse-jord stadgade ovillkorliga skyldighet att Brandstod gifva måtte upphöra, och det på hvar och en Hemmansegares eget godtfinnande få ankomma att skilja sig från den genom Lagen anbefallda Brandstods-föreningen, eller dervid förblifva; dock att tvånget till Brandstods erläggande borde fortfara för dem, som tillgodonjutit Brandstod, intill dess de kunna bevisligen styrka, att de i Brandskade-ersättning så mycket utgifvit,

som de sjelfve i enahanda afseende uppburit; och från det

Vällofl. BorgareStåndet:

Ett af Herr Santesson till Ståndet ingifvet Memorial, deruti han, efter motiverade framställningar af Landtfondens i Allmänna BrandförsäkringsVerket lutande till undergång, samt af nödvändigheten att, i följd deraf, tillvågbringa en eller flera föreningar eller inrättningar för Åbyggnaders å landet försäkrande mot eld och brand, föreslagit, att den, genom Kongl. Förordningen den 15 Junii 1818, beviljade frikännelse från deltagande i Brandstods-föreningar å Landet för dem, som ingått i Allmänna BrandförsäkringsVerket, måtte hädanefter utsträckas till alla dem, som förenas sig om och ingå uti någon ny Brandförsäkrings- eller Brandstods-anstalt för större eller mindre district; hemställandes Motionairen, i sammanhang härmed, det Rikets Höglofl. Ständer ville hos Kongl. Maj:t frambära den underdåniga anhållan, att, derest icke Allmänna BrandförsäkringsVerkets Landtfonds-delegare snart öfverenskomma om befästande af denna fonds solidité, Kongl. Maj:t i Nåder täcktes på allt sått uppmuntra nya Föreningar och Inrättningar för ifrågavarande nyttiga ändamål.”

(Fortsättning.)

Pupillers förmonsrätt.

(Forts. och slut.)

Ännu en sak: genom den nu gällande Lagen i detta fall, bibehålles en Pupill vid sin egendom (om det är möjligt), under det en annan förlorar sin. En Förmyndare emottager nemligen ett capital, som han naturligtvis utlånar emot inteckning, och se — när allt kommer ikring, så är just denne debitor också Förmyndare, och inteckningen gäller ej. Motioner härom hafva vid Riksdagarne väckts och alltid blifvit afslagne. Utg. vet ej precis, i hvad skick frågan nu är; men han tror, att den för närvarande ligger hos Lag-Utskottet. Lag-Committéen lärer ock yttrat sig förmånligt för ågande-rätten; huru ämna Ständerna göra?

Tryckt i Kongl. Ordens-Boktryckeriet.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Tisdagen den 22 Sept. 1829.

Ytterligare om Brandförsäkringar.

(Fortsättning.)

I anledning af hvad sålunda anfördt och yrkadt blifvit, anse Utskotten i betraktande böra komma, att allmänna Lagens stadganden i 24 Cap. 5 och 6 §§. ByggningsBalken: "att af alla hemman i häradet skall Brandstod gifvas," samt: "att häradsboerne emellan skall förening upprättas, huru mycket till Brandstod gifvas bör" blifvit, genom Kongl. Resolutionen på Allmogens Besvär den 9 Decemb. 1766 §. 45, och Kongl. Förklaringen den 1 Aug. 1770, sålunda ändrade: "att upprättandet af Brandstods-föreningar socknevis blifvit tillåtet." Äfvensom det, genom Kongliga Förordningen den 15 Julii 1818, blifvit förklaradt: "att hemmans eller egendoms Innehafvare, som i Allmänna Brandförsäkrings-Inrättningen tagit försäkring å hela åbyggnaden eller någon del deraf, icke allenast är frikallad från skylägheten att, enligt 24 Cap. 5 §. ByggningsBalken, gifva Brandstod, utan äfven eger rättighet fråntråda den Brandstods-förening, hvori han förut kan vara delegare.

Häraf anse Utskotten den slutföljd böra hemtas, att oinskränkt rättighet blifvit lemnad hemmansegare i allmänhet att ingå i det BrandstodsBolag eller BrandförsäkringsInrättning, hvaraf han anser sig kunna, i händelse af eldskada, vänta största fördel och säkerhet, och att följaktligen åberopade stadgandet i 24 Cap. 5 §. ByggningsBalken endast gäller för de Hemmansegare, som i sådan serskild Förening eller Inrättning icke äro deltagare, Vid hvilket för-

hållande, och då Utskotten på enahanda grunder, som de, hvilka blifvit anförde uti Lag och OeconomieUtskottens vid 1825 års Riksdag i anledning af Herr Grefve Gyllenborgs då i samma ämne väckta Motion, afgifne, af Rikets Ständer gillade Utlåtande (N:o 210, 7 Saml. 3 Band. p. 80—83) anse betänkligt att tillstyrka upphäfvande af sist anmärkte Lagbud äfven för de hemman å landet, hvilka icke äro delaktige i någon serskild BrandstodsFörening eller BrandförsäkringsInrättning.

Utskotten alltså anse sig sakna gällande skäl att tillstyrka bifall å Herr Grefve Gyllenborgs och Herr Santessons Motioner.

En Ledamots serskildta anförande i ämnet bifogas.

Stockholm den 4 April 1829."

Det särskilta anförandet är af BergsRådet af Robsohn och så sakrikt, att Utg. icke tvekar att införa det in extenso. BergsRådet af Robsohns skarpa syn och hvassa penna äro så väl kände, att Utg. icke tror sig böra utesluta något, af hvad BergsRådet, i ett viktigt ärende, funnit för godt att säga.

"Till de sammansatte Lag- och Oeconomie-Utskottens Protocoll den 4 April 1829.

Då Hr CommerceRådet Santesson, icke allenast i allmänna Tidningar och flera tryckta skrifter, utan äfven uti dess till Lag- samt Allmänna Besvärs- och Oeconomie-Utskotten nu remitterade Motion, sökt visa Landets Allmänna Brandförsäkringsverk vara i den ställning, att farhåga är, det ett lika missöde snart kan

träffa dess fond, som det Statsfonden vederfarits; så, och enär jag icke allenast såsom f. d. Directeur under flera års tid deltagit i förvaltningen, utan sjelf derunder fattat det förtroende till Verkets säkerhet, att jag, till en för mig ganska betydlig summa, brandförsåkrat åtskillige mina nybyggnader å landet, har jag ansett mig af sjelfva ämnets *vigt* nu uppmanad, att söka bibringa icke allenast Höglofl. Utskotten utan ock Rikets Ständer några upplysningar, för anledande till en bestämd öfvertygelse om verkliga och sanna förhållandet.

Att genom ziffror och calculer bevisa, huruvida en inrättning, som med vissa påräknade tillgångar helt och hållet beror på oförutsedda högst vanskliga händelser, i framtiden kan bära sig eller icke, låter sig ej göra. Om det tillåfventyrs ligger i en klok mans förmåga, att efter uppgifna arithmetiska grunder beräkna kostnaden till en byggnad, en Canalgräfnings eller dylikt, så att ingen eller obetydlig misscalcul borde förefinnas, kan sådant likväl icke vara att förvänta i afseende på utgifter för Brandskador, hvilka omöjligen till belopp eller beskaffenhet kunna förutses eller beräknas, och, efter hvad senare tidens erfarenhet bestyrker, lika så lätt, som de några föregående år varit många och stora, kunna, som nu på en tid inträffat, vara få och mindre betydliga.

Det är derföre efter andra förhållanden och probabilitets-grunder, som saken bör utredas och bedömas.

Försäkrings-värdet af de egendomar, som i landets fond äro Brandförsåkrade, utgjorde, d. 1 Nov. sistl. år, 17,100,000 R:dr B:co. Dessa försåkrade egendomar äro spridda kring hela Riket, och till värde för omkring $\frac{1}{4}$:dels million i *Finland*, der alltsedan år 1809 några nya försåkringar ej meddelats. — Då den trakt omkring *Götheborg*, som kallas *Majorna*, äfvensom *Köpingarne* i Riket, hittills obegränsadt fått deltaga i denna inrättning, så äro väl riskerna i *Majorna* betydliga; men då derstädes, efter hvad känt är, egendomarne äro spridda på något vidsträcktare rymd, af minst $\frac{1}{4}$:dels mil i längden emellan trädgårdar och större

tomter, samt i *Köpingarne* det senare förhållandet nästan i allmänhet inträffar; och då, enligt ett vid sista Bolagsstämma vidtaget och af Kongl. Majt i Näder sanctionerade beslut, inga förut oförsåkrade hus, hvarken i *Majorna* eller Rikets *Köpingar* nu mera få försåkras, synes häraf några serdeles hotande förluster ej vara att befara.

Visserligen har Fonden hittills lidit betydligt genom eldsvådor i *Majorna*, af hvilka några, efter hvad undersökningarne föranledt, synes ha tillkommit i speculation att till penningar realisera några dervarande, genom förändrade pris och conjuncturer för höga försåkringar; men, sedan Directionen för ett par år sedan, vid en der inträffad eldsvåda, begagnat dess i Reglementet gifna rättighet att, i händelse sådant funnes för Verket förmonligt, i stället för contant ersättning, låta *appbygga* andra hus, der de afbrände stått, så hafva endast obetydliga Brandskador i denna trakt förefallit.”

(Fortsättning.)

Då Brännvinsfrågan discuterades i Högvärdiga Preste-Ståndet d. 10 Sept., anförde Prosten Svedelius från Mora:

Då fråga är om en beskattningsgrund för en varu-tillverkning, kan jag icke godkänna någon annan giltig princip derför, än den, som afser sjelfva varans fabrication eller consumption.

De förenade Utskotten hafva åter, emot sitt förra beslut, som dock af 5 Riksstånd lemnats oanmärkt, fastställt den efter hemmans- eller jordvärdet hittills utgående brännvinskatten, icke olik en skylt, som stämplar hela den Svenska jordbruksclassen såsom brännvins-tillverkare, eller en uppmaning till hvarje sådesproducent att bränna eller tillverka brännvin, för att sålunda rättvisa en obillig och vidrig bevillningsafgift. Det är dock icke så sällsynt att finna landtmån, som hvarken producera eller förtära varan(?). Ja, landsorter finnas, der icke en ibland hundrade idkar denna handtering, icke en ibland tio har råd att i dagligt bruk njuta af varan.

Hvarföre då bibehålla en afgift, som synes mig vara en väckelse till det skadliga brännvinsbegäret och deraf härflytande osedlighet? Må man, om så nödigt pröfvas, bibehålla densamma för dem, som vilja begagna sin brännvinsrättighet, men förskona den återhållsamma att läsa den på sin Debetsedel. Man säger väl, att rättigheten till brännvinsbränning genom denna skatt blifvit fåstad vid jordbruket; om så vore, borde man antingen få afyttra hvad man köpt, eller ock tillåta öfrige näringsidkande att likaledes af Staten tillhandla sig samma rättighet. Jag bestrider icke, att denna jordskatt inträdt såsom ersättning för den *förlust* (i stället för vinst) Staten förut hade af de så kallade Kronobrännerierna, förån andra utvägar funnos till en direct beskattning å sjelfva handteringen; men för att åter inträda i de naturliga rättigheterna, att förädla egna producter, behöfdes intet köpslut. Om ån dessa, genom maktspråk, blifvit för någon tid tillintetgjorde, så kan dock en act af godtycklighet icke blifva bindande för ett fritt folk, eller hindra dessa rättigheters återgång till de rättsenliga innehafvarne. Märkvärdigt är ock, att Priherre Anckarswärds åsigt, att husbehofs-bränningen borde lemna rum för den i stats-oeconomiskt hänseende gagneligare brännvinsfabrikation i större scala, icke omnämner jordskattens upphåfvande. Af dessa skäl, och då särskildta beskattningsgrunder för så väl fabrikation som consumption af brännvin blifvit stadgade, nödgas jag, lika med reservanterna, yrka, att denna förhålliga och orättvisa jordskatt måtte alldeles afskaffas, eller endast såsom ett restrictionsmedel påläggas dem, som anmäla sig till brännvinsbränning.

Brännvinsförsäljningen under forslande i-från by till by, i-från gård till gård, har blifvit bibehållen i detta betänkande. Den, som vill, utan afgifter, utminutera varan, behöfver då endast sålta ett brännvinsfastage på åkdon, och hela landet erbjuder honom tjenliga platser för krogning. Det missnöje jag af allmogen i min hembygd hört yttras öfver missbruken med en sådan trafik, nödgas mig att, både såsom medborgare och lärare, förklara min ovilja öf-

ver ett förslag, som uppenbart befordrar utsväfningar och osedlighet, som liksom tvingar en landsort att låta påtruga sig ett förstöringsmedel för idoghet och vålmåga.

(Utur ett Tyskt blad för December 1823.)

Miscelle.

Amerikanarnes politiska åsigt.

Tillfälligtvis fann jag ibland gamla Tidningar ett blad af *Amerikanische Weltboten* af d. 25 December 1822, en tysk tidning, som i Reading då räknade sin trettonde årgång. I detta blad stå tvenne märkvärdiga bref utaf tvenne berömde Presidenter för NordAmerikanska Fristaterna, Jefferson och Adams, hvilka bägge då voro vid hög ålder. Ehuru Jefferson klagar öfver ålderdomsbräcklighet, kan han dock icke afhålla sig i-från att deltaga i verldshändelserna. Som Qvåkare anser han krig vara emot Guds ordning, hvarföre han också yttrar sig om de krigförande Makterna icke just i utvalda ordalag; men hans yttranden få ett besynnerligt interesse derigenom, att han sex år förut förespådt hvad vi nu öfverleva. Han säger i brevet:

”Hvad angår nyheterna för dagen, så ser det ut, som kannibalerna i Europa åter skulle vilja uppåta hvarann. Ett krig emellan Ryssland och Turkiet skall sannolikt bringa Draken och Ormen till strid; hvilkendera som förstör den andra, qvarlemnar blott en förstörare mindre för verlden. Denna böjelse för krig hos människorna synes vara en naturlag, ett af hindren för öfverpopulation, som ligger i verldsmekniken. Tuppar döda hvarann, Björnar, Tjurar och vilda Gumsar göra detsamma, och Hästen, i sitt vilda tillstånd, dödar alla unga Hingstar. Jag hoppas vi skola bevisa, att qvåkarnes lära är vida lyckligare för människoslägtet, och att de underhållande åro nyttigare, ån de förstörande; för öfrigt är det ganska tröstefullt, att förstöringen af dessa dårhus, i en verldsdel, tje-

nar till uppbyggandet af en *annan*. Låtom oss arbeta på det sednare och låsom oss mjölka kon, under det Ryssarne hålla henne i hornen och Turkarne i svansen." — Adams svarade:

"Denna jorden är ett slagtfält; hennes innevånare äro alla hjeltar. De små insekterna, som alstras i åtticka och skåmt vatten, uppåta hvarann och äro, som jag tycker, Romare, Ryssar, Britter och Fransoser. Myror och Silkesmaskar äro de enda slagter, ibland hvilka jag ännu icke sett krigas, och Himmelen sjelf, om vi skola tro Hindus, Greker, Judar och Mahomedaner, var icke alltid i fredstillstånd. Vi behöfva ej bry oss om allt det där, utan kunna lugnt förtro oss till den Högstes regering."

Tankred.

Per varios casus, post tot discrimina rerum.
VING.

Ändteligen uppfördes, förledne Fredag, Rossinis namnkunniga Opera, *Tankred*. Den mängd af motgångar, som mött uppförandet af detta mästestycke, blefvo slutligen besegrade, och publiken hade en njutningsfull afton. Att musiken till *Tankred* är ett mästestycke, lærer väl icke bestridas, men om dessa Italienska mästestycken böra på *vår scen* gifvas, det är en annan fråga. Då den Italienska (och isynnerhet Rossinis) musikcompositionen egentligen afser *melodien för rösten*, torde väl våra artister i allmänhet svårligen prætera sig för den. Fru Sevelin och Herr Sällström hafva dock ett särdeles anlag härpå. Den förra genom sin stora konstfärdighet och den sednare genom sin ovanligt vackra och melodieusa röst. De mäktiga och ensidiga hyssjare, som befinna sig i fjerde radens fond, skola väl aldrig göra rättvisa åt Fru Sevelins stora talang; men publiken, som så ofta fågnat sig åt och förundrat sig öfver hennes konstfärdighet, ersätter henne rikligen denna förlust. Hvad Herr Sällström angår, så vederfares honom mera rättvisa. Man kan också påstå, att han äger en alldeles ovanlig röst, och att det blott fattas ho-

nom litet mera ihårdighet och arbete, för att bli en af de största sångare i verlden. Måne icke Herr Sällströms parti, i denna opera, i allmänhet låg för lågt? Ehuru Utg. icke godkänner den idéen, att låta hjelten i pjesen spelas af ett fruntimmer, lærer dock sådant skedd vid de fleste Europeiska Theatrar, där *Tankred* gifvits, och vi äro icke alldeles ovane dervid, äfven i Sverige. Stockholms Theater lærer dock äga blott ett subject för *Tankred*, och denna hjälte är icke alltid att påräkna.

Musiken i *Tankred* var icke obekant för Stockholms Theaterpublik; de fleste arierne hafva förut hörts på concerter. Herr Pfeiffer, en ung acteur, som ännu icke hunnit bli omtyckt af publiken, sjöng dock ganska försvarligt sin rôle, och detta lånder honom till så mycket större förtjenst, som han blott 4 a 5 dagar före representationen lærer fått bestämd underrättelse, att han borde spela i stället för Herr Lindström, som sjuknat. Ett par goda råd till Herr Pfeiffer: *undvik att lägga tonvikten på consonanten och mildra den onaturliga gesten med armarnes utslående*. Herr Kinnanson är alltid jemn, någongång förträfflig, aldrig klen. Pjeseu var uppsatt med mycken omsorg och gaf publiken en god och angenäm afton. Öfversättaren af *Tankred*, som förut gifvit Stockholms Theaterpublik så många vackra qvällar, har genom sitt ihårdiga bemödande att få fram *Tankred*, förvärfvat sig en ny rätt till vänskapsfull erkänsla. Högst besynnerligt, att Fru Sevelin och Herr Sällström, som denna afton gjorde sin entrée, icke emottogo ringaste bevis på publikens välvilja *för deras personer*. Troligen ihågkom man icke, att de för första gången i höst syntes på scenen. Köld kunde det väl icke vara?

På 40 Numror af denna Tidning, som, under det återstående af året, utgifvas Tisdagar och Fredagar, prenumreras med 3 R:dr B:co i Östergrenska Bokhandeln vid Stora Nygatan.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Fredagen den 25 Sept. 1829.

Ytterligare om Brandförsäkringar.

(Fortsättning och slut af BergsRådet af Robsons Anförande.)

Fondens behållning vid förenämnde tid, eller den 1 November 1828, utgjorde 905,000 R:dr B:co, deraf circa 680,000 R:dr, inberäknadt värdet af Verkets fastighet, åro fruktbara och disponible, samt 225,000 R:dr uti inestående Debiterade obetalda försäkringsavgifter. — I hvad förhållande denna behållning tillväxte, oaktadt de, under senare åren timade ganska stora eldsvådor, sedan år 1808, då *Landets Fond utbröts* och frånskiljdes Städernas, finnes deraf, att den då i contant utgjorde endast 86,508 R:dr B:co; och har under förflutna försäkringsåret, som slutades den 1 November 1828, Fondens behållning ökat från 857,000 R:dr med omkring 48,000 R:dr, eller till 905,000 R:dr Banco. Att densamma hådanefter, i mon af Verkets utvidgning och behof, kommer på enahanda sätt att tillväxa, är så mycket mer anledning hoppas, som flera dertill bidragande viktiga förändringar nyligen vidtagits, hvaribland, utom hvad förenämndt är, må anföras: Att försäkringsrätten, som för ett afbrändt och ersatt hus, sedan det blifvit åter uppbyggt eller iståndsatt, å nyo, utan erläggande ytterligare afgift, blifvit gällande, upphör för alla de hus, som hådanefter brinna, att försäkring å en egendom icke erhålles högre, än till ett visst utsatt maximum, annorlunda än emot betydlig större afgifter för öfverskottet; — att inga ångmaskiner hådanefter få försäkras; — att afgifterna betydlig ökat för de mest vådliga inrättningar, såsom Krutbruk, Sockerbruk, m. fl.

Dessutom är denna Inrättnings framtida bestånd icke grundadt på insamlandet af en stor contant penningetillgång, hvilket ock aldrig med så lindrigt bestämde avgifter varit åsyftadt; utan dess hufvudsakliga kraft och styrka ligger i totalbeloppet af de brandförsäkrade egendomarnes värde; samt mängden af dess delegare, hvilka tillförbundit sig, att, i händelse behofvet sådant möjligen skulle fordra och fonden fölle till ett visst, emot hela försäkringsvärdet svarande belopp, genom en extra afgift för ett eller annat år (dock endast till hälften af första årets), å nyo consolidera fonden, hvilket, beräknadt på hela massan, i alla fall blefve obetydligt och aldrig kan sättas i jämförelse mot Hr CommerceRådet *Santessons*, vid Delegarnes sista Bolagsstämma, gifne förslag, att afgifterne skulle blifva beständiga och aldrig upphörande; men en sådan extra afgift bör och måste aldrig hådanefter, lika så litet som hittills, erfordras, om Verket får fortgå i sin bestämmelse, utan att störas i det förtroende, det redan tillvunnit sig och förtjenar ega.

Man kan säkert antaga, att ett ganska ringa antal af Egendomar å Landet ännu åro försäkrade, i jämförelse mot dem, som troligen blifva det efter hand och i den mon man erfar de dermed förenade fördelar, hvilket bevisas deraf, att hela Summan af försäkrade Egendomar icke uppgår till mer, än omkring 4,500, och att i vissa Lån antalet ännu är högst obetydligt, såsom i Upsala Lån 60, i Södermanlands 53, i Hernösands 52, på Gottland 11, o. s. v. — Om äfven, efter hvad i vissa orter de senare åren inträffat, BondeStåndet och Allmogen också börja inse nyttan af denna in-

rättning framför de många ofullständigheter och tyngder, som de mindre Brandstods-föreningarne medföra, så eger man visserligen af allt detta de mest sannolikt grundade förhoppningar, att detta Verk, äfven i framtiden, orubbligen kommer att uppfylla sina förbindelser samt erbjuda full trygghet åt alla dem, som deruti äro eller vilja blifva delegare.

Hvad Herr Commerce-Rådet *Santesson*, jemte annat, anser hufvudsakligen bidra till en så stark försämring af Fondens tillstånd, att den successivt, och inom 10 år, måste gå förlorad, är den alldeles öfverdrifna *Förvaltningskostnaden*, som, genom Statsfondens upplösning, nu så tungt drabbar Landtfonden. Huruvida denna farhåga kan anses grundad och med hvad billighet Motionairen kan anföra, att detta Verk, från en försäkringsanstalt för delegarne, blifvit en *Barmhertighets-Stiftelse* åt deras Embets- och Tjenstemån, må af följande bedömas:

Då bägge Fonderna voro förenade, utgjorde antalet af Directionens Ledamöter Tio och Tjenstemanna-personalen Sexton, tillsammans Tjugusex. — Nu deremot äro för Landtfonden Directeurerne Trenne, samt Tjenstemännen Nio och således tillsammans blott Tolf personer, af hvilka Directeurerne njuta lika, 2:ne af Tjenstemännerna obetydligt mer, men alla de öfrige mindre i lönevilkor, än det föregående årets Stat utvisar.

Att Verkets angelägenheter och göromål icke ordentligen och ändamålsenligt kunna bedrivas med ett mindre, än sistnämnde antal Tjenstemån (hvaruti 2:ne Vaktmästare ock äro inbegripne) synes fullkomligt kunna antagas, äfven vid jemförelse med andra Embetsverk, som med detta kunna sättas i paritet, då icke allenast villkoren här i allmänhet äro knappare, utan äfven antalet af Directeurer och Tjenstemån. — Beträffande den så kallade *Barmhertighets-Stiftelsen*, så är förhållandet dermed följande:

Sedan nu varande Assurance-Intendentens företrädare gränat i Verkets tjänst och vid en uppnådd hög ålder, år 1825, nödgades begära afsked, beslöts, vid dåvarande allmänna Bolags-

stämma, att han, dock utan prejudicat för andra vid Verket tjänande, skulle för sin öfriga lifstid få uppbåra hela dess innehafda lön. Vid ordinarie Bolagsstämman sistlidet år, då den nya lönestaten för Landt-Fonden reglerades, och vid hvilket tillfälle, med behjertande af deras ömmande belågenhet, som efter en längre tjenstetid nu måste från Verket afgå, en serskild Stat uppgjordes, blef förenämnde Verkets f. d. Embetsman derå uppförd, dock med nedsättning till $\frac{2}{3}$:delar af förra beloppet, samt en 73 år gammal sjuk Vaktmästare, bägge såsom Pensionairer för deras återstående lifstid, och 5:ne af Verkets öfrige indragne Tjenstemån, af hvilka 2:ne vid Verket varit omkring 20 år anställda, med exspectance-löner försedde, intill dess de vid andra Verk kunna erhålla motsvarande lönevilkor. Beloppet af hela denna Pensions- och Lönestat, som kommer med nu varande innehafvares afgång, eller vid deras befordran å annat ställe, ått alldeles upphöra, utgör tillsammans 2,100 R:dr för dessa 5 personer, hvilka under tjenstetiden förut åtnjutit circa 3,600 R:dr årligen. — Då Herr Commerce-Rådet *Santesson* inför Rikets Ständer framställt denna Delegarnes vid Brandförsäkringsverket handling mot sine förra tjenstemån, såsom en till följden så menlig öfverdrift, lär han icke erinrat sig, huruledes, med lika afseende å medmänniskors oförskyllda lidanden och förluster, andra i samma förhållande stadde blifvit omfattade, såsom tilläfsventyrs vid Götha Canal, och att t. ex., vid MagazinsInrättningens upplösning, Rikets Ständer tillade samtliga vid detta Verk tjänande, deras fulla löner i pensioner. — Efter hvad sålunda är upplyst, finner jag ingen anledning att dela den farhåga, Motionairen hyser i afseende på ställningen med *Allmänna Brandförsäkringsverkets Landt-Fond*, hvadan jag ock för min del afstyrker all åtgärd i följd af dess härom gjorda framställning, med anhallan, att detta mitt anförande må få åtfölja Utskottets Betänkande i ämnet till samtliga respective RiksStänder.

Carl Magn. af Robson."

Skeppshandeln och Nya Argus.

Känner du den bofven i riddaredrägt, som här drifver sitt nedriga handtverk?

Johanna Montfaucon.

Den artikel Nya Argus i fyra numror genomtråkat: *Några ord i anledning af vice Talmannen Jon Jonssons m. fl. yttranden öfver Skeppshandeln och Dechargefrågan*, har då ändteligen sett sitt slut. Denna artikel är ett nytt bevis på Argi oförskämndhet och på — Hofkanslerns mildhet. Under pretext att upplysa om *Folkkrätten*, trampar Argus den rakt under fötterna; och det är ganska anmärkningsvärdt, att hans ofog, som, under loppet af denna Riksdag, nått en otrolig höjd, icke ådragit honom en indragning, eller till och med action. Hans fortfarande tillvaro som publicist är ett stort bevis, att Sverige verkligen äger tryckfrihet.

Få personer, utom Tidningsskrifvare, låra väl göra sig den mödan att genomläsa den tråkigt didaktiska Argus; men då hans, med stora ord förkunnade, afhandling, i anledning af *vice Talmannens i BondeStåndet* yttranden, troligen väcker uppmärksamhet, åtminstone *för rubriken*, så torde det vara i sin ordning att granska denna afhandling och ge den sin rätta plats.

Det gafs en tid, då Tidningen Argus hade reputation; men denna tid är platt förbi. Den unga Argus, som, genom bekämpande af embetsmannas-aristokratien, genom sunda reflexioner, genom frimodigt, men sansadt, framställande af Regerings, Ständers och Corporationers misstag, förskaffade sig många prenumeranter (troligen det största antal någon polemisk Tidning i Sverige ägt), är nu mera en gammal, tråkig Argus, som förlorat nära hälften af sina prenumeranter, och som man i allmänhet *icke mera läser*.

Anfallande på en gång Grefve Wetterstedt och Friherre Anckarsvärd, berömmande på en gång Baron Nordin och Herr Rosenqvist af Åkershult, har Argus nu mera ingen caractere. *Utskrattad* af ministeriella partiet, som han icke kan *skada*, *utkörd* af oppositionen, som han

icke kan *gagna*, återstår för honom ingen ting annat, än att med sofistrier och låtsad förnåm liknöjdhet försöka att stå qvar. Men han är upptäckt; han har totalt förlorat sin reputation. Att den, som håller på att drunkna, fattar i ett halmstrå, är naturligt; men detta halmstrå råddar honom icke.

Skeppshandeln är för Argus detta halmstrå, som han förgåfves försöker att förvandla till en planka. Utg. har förut bestämt förklarat, att han beklagar Skeppshandeln och högeligen önskar att den varit ogjord; men han försvarar, med hela sin öfvertygelse, Regeringen för de beskyllningar för okunnighet, eller elakt uppsåt, som göras den. Den vidlöftiga artikel i Argus, som nu sednast afhandlar denna fråga, har icke kunnat förändra hans tanka. Utg. har gjort Skeppshandeln det offer, att flere gånger genomtråka Argi uppsats, men han är ej i stånd att finna några nya skäl förebragta, som kunna förändra hans opinion. Hela Argi artikel är dessutom icke annat än en compilation ur Amerikanska tidningar och Löjtnant Gosselmans resa, åtföljd af tomma exclamationer och torra, obevisliga hypotheser.

Argus vill nödvändigt bråka sig till den satsen, att Svenska Regeringen, i denna affair, handlat *elakt*. Något annat resultat kan omöjligt dragas af hans uppsats. Han bestrider ju bestämt, att Regeringen kunnat vara okunnig om hvad den risquerade? Att en tidningsskrifvare vill hålla föreläsningar för Regeringen öfver Folkkrätt, öfver andra Maktens rättigheter att blanda sig i grannarnes affairer o. s. v., är möjligt om denna tidningsskrifvare är någon af de sakkunniga och verldsryktbare män, som i England och Frankrike någon gång stå i spetsen för en tidningsredaction. Om Excellensen Wetterstedt en gång fick det infallet att ge ut en tidning, se då kunde sådant vara på sitt ställe. Den kunskap i politiken han *måste* ha, och det stora genie han *verkligen* har, skulle göra ett sådant företag af honom både förlåtligt och välkommet; — men redactionen af Argus! hvar har väl hon inhämtat politik? Hvarmed har väl hon bevisat sitt snille? Men

låtom oss höra hvad Argus säger, och försöka att följa honom i dess tankegångar. Argus instämmer med Professor Geyer, i hvad troligen icke många med honom instämma: att *Skeppshandeln var ett klandervärdt företag, antingen den lyckades eller misslyckades; och att, om den äfven genom ett underverk lyckats, d. v. s. erhållit en annan utgång än den nu fick, så hade den ändå varit lika tadelvärd.*

Detta är hufvudfrågan, och denna har ännu icke blifvit nöjaktigt förklarad af oppositionen. Utg. och många med honom tror ännu i denna stund, att *Skeppshandeln icke var något, per se klandervärdt företag.* Utg. upprepar sig ogera (och skiljer sig äfven deruti från Argus, som icke hör någon, så gerna som sig sjelf), men han nödgas dock ännu en gång påstå, att *Skeppshandeln i och för sig sjelf var ett godt, ett tillåtligt företag, som blott, genom Kejsar Alexanders opåråknade mellankomst och den deraf följande olyckliga utgången, blef klandervärdt.*

Man har aldrig kunnat vederlägga den satsen, att Regeringen äger rätt att sälja bort gamla krigseffecter, för att i deras ställe köpa nya. På erkännandet af denna sats hvilat möjligheten för Regeringen att beständigt underhålla Rikets krigsmakt i brukbart stånd. Kan man väl, med hopp om opinion, påstå, att alla sådana företag hvart femte år böra underställas Ständerna, och att på våra representanter skall bero, huruvida Konungen får recruterå våra förråder, eller med rätta ord: *om Sverige skall vara i försvarstillstånd eller icke?*

Argus säger vidare: "För att undvika missförstånd, eller, rättare sagdt, för att förekomma det missförstånd, som Skeppshandelns försvarare och ursåktare alltid söka att sprida öfver ämnet, då de yttra sig deröfver, böra vi här också genast förklara, hvad vi i det följande förstå med ordet: Skeppshandeln. Dermed förstå vi företaget i sin helhet, år 1825, att till ett utländskt Judehus försälja åtskilliga skepp utur Svenska Örlogsslottan, med tillåtelse derjemte för köparen, att här i Sverige, äf-

ven ibland Kronans Officerare och Manskap, få anvärfva flere tusende Svenska undersåtare till besättning och befäl å dessa skepp; de sednare likasom de förre — Besättningar och Befäl ej mindre än skeppen — ämnade att af köparen öfverlätas åt Kolumbiska Regeringen." Att skeppen behöfde besättning, för att afgå till destinerade orten, är ju helt naturligt, och hvad ondt var väl deruti, att Svenskt sjöfolk fick tillåtelse att antaga utländsk tjänst? Sådant har ju i alla tider brukats? Att Svenska Regeringen, genom den Ryska mellankomsten, hvartill man ansåg sig böra lyssna, kanske mera än nödigt var, äfven försattes i nödvändighet att återkalla permissionen, var ju helt naturligt; men icke följer deraf, att Regeringen, vid köpets afslutande, hade några bifsigter. Skeppshandeln förefaller Utg. ungefär så här: Konungen hade fått underrättelse, att några krigsskepp i Carlskrona voro mindre brukbara, och fann således, att det vore en vinst för Riket, om man kunde bortbyta dem, emot goda och nya. Händelsen vill, att Goldsmithska huset gör ett för Sverige förmånligt anbud å dessa gamla skepp, och Regeringen, angelägen att få sin vackra önskan realiserad, fattar begärligt tillfället. Köpet uppgöres, Regeringen emottager penningarne, sträcker kölar till nya skepp och anser sig hafva gjort en god affair, då — Ryska Kejsaren helt simpelt förbjuder handeln, och Sverige får, genom denna mellankomst, en förlust, i stället för vinst. Sådan är ju utgången af tusende speculationer? Att origtigheter i detaljen uppkommit, att missbruk ågt rum o. s. v., har ju ingenting att göra med Regeringens idéer?

(Fortsättning.)

På 40 Numror af denna Tidning, som, under det återstående af året, utgifves Tisdagar och Fredagar, prenumreras med 3 R:dr B:co i Östergrenska Bokhandeln vid Stora Nygatan.

Tryckt i Kongl. Ordens-Boktryckeriet.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Tisdagen den 29 Sept. 1829.

Skeppshandeln och Nya Argus.
(Fortsättning.)

Den not, hvarmed Argus slutar N:o 73, är för mycket märkvärdig för att ej få ett eget rum här; den lyder sålunda:

"Såsom redan i föregående Numrorne 65 64 och 65 utförligt blifvit visadt, kan det antagas för afgjort, att den öfverbetalning, som Judhusen & Comp. & Comp. skulle erhålla för det att Besättningar och Befäl åtföljde alla fem skeppen, uppgick till minst Två Millioner Riksdaler B:co, utaf hvilka två millioner, såsom till största delen vinst på affären, Judhusen & Comp. & Comp. följaktligen kunde dela med sig. Vi skulle önska, att den Objudne Gåsten m. fl. obligerade försvarare för Skeppshandeln ville förklara, hvarföre Ministären ej vid Kontrakternas uppgörande betingade, att någon del af denna öfverbetalning komme Svenska Statsverket till godo; då det ganska lätt borde kunna inses att skeppen voro dubbelt, ja tredubbelt mera värda för köparen i och med detsamma tillåtelsen att anvärfva besättningar och befäl, samt permission på två till tre år för Kronans Officerare och Manskap som låto förhyra sig, åtföljde sjelfva försäljningen af fartygen. Att vid ett sådant förhållande, och när man en gång ingick i affären, Statsverket skulle erhållit dubbelt mera för fartygen än nu betingades, hade visst ej varit för mycket fordradt; och urakllåtenheten af denna fordran, samt tillfället som derigenom bereddes köparne i första hand, att gagna kanske närmare två millioner till delning emellan sig och associerade i affären, kunna vi, åtminstone ej utan närmare upp-

lysning, undgå att anse anmärkningsvärda. Vi skulle derföre önska att den Objudne och andra försvarare af Skeppshandeln ville närmare utreda detta förhållande. Man talar alltid om att försäljningen var förmånlig emedan ett nytt skepp kunde byggas för den summa, som erhöles för hvar och ett af de försålda; men om man ock, såsom Skeppshandelns försvarare, ser saken endast från denna inskränkta pekuniära synpunkt, med uteslutande af den politiska och moraliska, så torde dock förmånligheten af de försäljningskontrakter som *ingingos*, bli betydligens nedsatt, när man bredvid dem ställer det mer än sannolika förhållande, att sådana försäljningskontrakter *kunnat* ingås, som lemnat tillräcklig provenue för att bygga två nya skepp i stället för hvar och ett af de försålda"

Om man af Nya Argus ägde rätt att fordra consequense, så skulle man förundra sig öfver denna not. Hvad? under det Argus träter på Skeppshandelns försvarare *), såsom de der se saken endast från den inskränkta pekuniära synpunkten, med uteslutande af den politiska och moraliska, så begär han ändock, att de skola upplysa, hvarföre icke Svenska Regeringen betingade sig en större köpesumma än den, hvartill Skeppen värderades, det vill säga en politisk och moralisk, eller en sådan, som de alltid förnekat kunna existera. De personer, af hvilka Argus vill ha upplysningar om Skeppshandelns politiska och moraliska sida, äro

*) Argus har hedrat Axplockaren med namn af okunnig, hvarföre denne aflägger skyldig tacksägelse. De tvenne kunskapsgrenar, *Skamlöshet och Fronderi*, uti hvilka Argus dagligen specimenerar inför Svenska Allmänheten, hafva aldrig stått på Axplockarens uppfostringschema.

just desamma, som beständigt påstå, att Skeppshandeln icke ågde någon sådan, utan blott en pecuniär!!

Beständigt upprepar Argus *Judhuset, Judhusen*; skulle han måhända icke varit så ond på Skeppshandeln, om ett Svenskt hus köpt Skeppen? Men hvilket Svenskt handelshus kunde väl ingå i så stora handels-transactioner?

Argus påstår: att det, utur den pecuniära synpunkten, hufvudsakligen anmärkningsvärda vid denna affär, det förhållande nemligen: att Svenska Regeringen afslöt försäljningscontracterna, utan att Svenska Statsverket fick tillgodonjuta det två- till tredubbla försäljningspris, som bordt kunna erhållas, när Besättningar och Befäl, samt permission för flere år, för Kronans Officerare och Manuskap, åtföljde affären, aldrig blifvit vederlagdt.

Argus kan nu påstå all ting och bevisa intet, som hvar man vet. Detta förhållande har alltid blifvit bestridt, aldrig erkändt. Men Argus påstår, att det skall vederläggas. Skall man då behöfva vederlägga allt sqvaller, alla orimliga beskyllningar Argus gör? Måne det icke tillhör honom att bevisa hvad han påstår? Klen logicus måste den vara, som anser Argus ha bevist detta sitt påstående. Det är hundra gånger anfördt, och aldrig vederlagdt (NB med skäl och bevis vederlagdt), att anvarfningen af Kronans Sjöfolk, permission för Flottans Officerare måste ske, var en oundviklig nödvändighet för att göra det möjligt för Skeppens köpare att köpa dem, i så måtto neml., att Skeppen eljest icke kunde afgå till destinerad ort.

Argus fortfar: *Med det folkrättsstridiga i företaget, var ett rättmätigt skäl gifvet till remonstration från andra makters sida, och åfven till intervention, i fall Svenska Regeringen ej lät förmå sig att afstå derifrån.*

Hvad säger nu den Svenska Läsaren om detta påstående? Skulle man icke rent af kunna anklaga Argus för *Riksförräderi*? Men bör man göra det? Utg. besvarar första frågan med *Ja* och den sednare med *Nej*. Att en *Svensk*

Medborgare(?) så uppenbart beskyller sin egen Regering för *Folkrättsstridiga* företag, och så uppenbart tar parti af utländska Makters mel-lankomst, i hvad dem icke angår, är väl någonting så skamlöst, så osvenskt, att exemplen derå varit få, och alltid framställt såsom *varnande*. Och Argus kallar Utg. af Skämt och Allvar för en paskillfabrikant?

Lyckligtvis för Sverige, kan man på Argus (som Tidningsblad) använda Hertiginnan Friedlands ord:

Es lebt kein zweiter Friedland.

Argus förklarar sig för den Heliga Alliansens Riddare, och rifver således ner allt hvad han förut sökt att uppbygga, i afseende på Historiska Skolans, Congregationens, o. m. d., bekämpande. Men hvad frågar Argus efter dylika små inconstvenser? Han är ju den store, hundraögige Argus? Eller kauske Argus, som en lång tid varit ansedd för kåttare, nu vill ge sig air af religiosité? Måne han skall gifta sig, och behöfver prestbevis?

Den långa föreläsning, hämtad ur Amerikanska Tidningar, som innehålles i slutet af Argi N:o 74 och hela 75, må hvem som vill läsa och begrunda; Utg. har låst den, och läser den aldrig mer.

N:o 76 af Argus börjar så här: "Sedan de politiska förhållanden under hvilka Skeppshandelsföretaget ingicks, nu blifvit i det föregående fullständigt utredda på grund af *officiella* och *autentika handlingar*, så blir det roligt nog att återkomma till Skeppshandelns försvarare, för att se hvad de anförde för att bemanla ett så groft felsteg, som ingåendet i detta företag under dylika förhållanden.

Jon Jonsson säger: "Att det icke varit möjligt för hvilken som helst att föreställa sig någon främmande inblandning i ett så enskilt "oeconomicum", och vidare att ingenting i saken "kan läggas StatsRåden till last, då det af dem icke rimligen kunnat fördras att de bordt förtutse handlinger, som legat utom sannolikhetens gräns."

Den *Objudne Gåsten* varierar samma fraser som Jon Jonsson. — "Har det blifvit ådaga-

lagd", frågar han, "att Sveriges förhållande till "främmande Makter, då saken beslöts, rimligen "lemnade anledning att förmoda någon inblandning," m. m.? — Ja, svara vi, *just detta har blifvit ådagalagd*. Det har blifvit *bevisadt*, att skeppen med full utredning och med Besättningar och Befäl, insvurna efter krigsartiklarne och permitterade af Svenska Regeringen på flera år, köptes af Goldsmidt & Comp. med notoriété publique att de skulle blifva öfverlätna till Kolumbiska Regeringen för att användas i dess krigsföretag emot Spanien, och speciellt till eröfringen af Kuba: det har blifvit styrkt, att Skeppshandeln derigenom iklädde sig naturen af ett företag, som *icke allenast* i sin tillämning uppenbart stridde emot, och utfördt gaf dödshugget åt de Stora Allierade Makternas i tio år öppet enoncerade, följda och för hvar man bekanta *grundsatser* och *hela politiska system* emot de Sydamerikanska Republikerna, utan ännu mera: som *äfven* sårade de mäktigaste *interessen* i både gamla och nya världen, och genom sina mer än sannolika följder förstörande ingrep uti och med total omstörtning hatade *hela colonialsystemet*; — och om ett sådant företag kan ändå den Objudne ha det underbara effronteriet att säga att det "*icke rimligen lemnade anledning att förmoda en inblandning.*" . . . Att framkomma med ett dylikt yttrande utan det ringaste försök till bevisning, eller att ens göra det sannolikt, är att alltför mycket lita på Indragningsmaktens förmåga att qväfva sanningen och hindra all motsägelse, är ingenting mer och ingenting mindre än rent af en skymf emot Allmänna vettet. Ty finnes det någon Medborgare, äfven med den ringaste bildning, som, i följd af de nu utredda förhållanderna, icke finner klart som dagen, att Skeppshandeln *nödvändigt* skulle få den utgång den fick: att det skulle varit ett *underverk*, ja mer än ett *underverk*, om den lyckats? Fanns det, vid den tidpunkten företaget ingicks, någon bildad Tidningsläsare med en allmän kännedom om världsförhållanderna, som icke då tydligen *föresåg* alltsammans, att hvad som inträffade, *nödvändigt* skulle inträffa, eller att en intervention utaf främmande Mak-

ter skulle bli omedelbara följden — antingen slutande med ett *krig*, eller med en skymflig och penningförstörande tillbakagång af handeln och folkets återkallande? Kortligen: finnes det någon, vare sig bildad eller obildad, som icke långt för detta insett eller nu inser, att företaget var ett så gråuslöst *vågspel*, att, om det äfven genom ett underverk lyckats, det ändå, såsom Professor Geyer ganska träffande anmärkte, *skulle varit lika tadelvärdt*? Vi svara tryggt nej till dessa frågor. Hvar och en insåg eller inser, att Spanska Regeringen ej med likgiltighet kunde åse, utan skulle känna sig uppfordrad att använda det yttersta för att hindra ett företag, som ej allenast betog all möjlighet att återbekomma de förut förlorade kolonierna, utan äfven ganska såkert hotade med förlusten af dem Spanien ännu hade i behåll. Och likaså insåg eller inser hvar och en, att Spanska Regeringen kunde påräkna det kraftigaste understöd i detta bemödande både af sina mäktiga Allierade, och utaf alla andra betydande Makter i gamla och nya världen, dels för alliansens skull, dels emedan alla för egen räkning, antingen bestända af grundsatser eller af direkta *interessen*, föga mindre om ej mera än Spanien, måste önska företagets afböjande. Och hvarföre skulle ej Spanska Regeringen, vid ett sådant förhållande, vända sig till den Svenska med föreställningar, för att afvända den hotande faran, och i fall ej dessa vunno gehör, sollicitera sina allierades medverkan, i synnerhet om tvångsmedel för ändamålet blefvo nödvändiga? Det var ej nog, att företaget stridde mot *interessen*, *grundsatser* och *politiska systemet*; ej nog med att i så måtto hindrandet deraf blef en önskan, en angelägenhet af högsta vikt för alla Makter af första ordningen; ännu tillkom för oss den ytterligare olyckan att det folkrättsstridiga i sjelfva företaget gaf dem ett legalt skäl, en *rätt* att hindra det. Spanien, som träffades deraf, ågde, efter den utaf alla civiliserade Makter erkända, på sekels-gammal håld och fördrag hvilande, Folkrätten, lagligt skäl att *fordra* företagets inställande, eller ock att använda makt att förhindra det, och dess Allierade voro på gifven uppmaning

pligtiga att förena sina föreställningar, och i nödsfall sina stridskrafter med hennes. Äfven de Makter, som, fastän ej Allierade med Spanien eller deltagare i den Heliga Alliansen, likväl med Spanska Regeringen stodo i ett vänskapligt förhållande, kunde svårligen undgå, att, uppfordrade dertill, för Spaniens sak använda sina bona officia i föreställningsväg, då ett så hårdt slag hotade henne, tillfogadt genom en kränkning utaf den emellan *alla* Makter erkända Folkkrätten. *Emot* Spanien, för dess vederdeloman, kunde ingen taga parti. Man kan således lätt föreställa sig, att när alla dessa Makter, allierade eller icke allierade, utaf grundsats eller interesse i alla fall kände sig uppfordrade att för *egen räkning* inblanda sig i saken och hindra företaget, så behöfde Spanien ej sollicitera dem två gånger, hvarken om omedelbart bistånd med de medel som kunde blifva af nöden, eller om användandet af deras bona officia. Ingenting borde vara för dem välkomnare eller mera önskad, än att genom Spaniens uppmaning få ett så honorabelt och vackert skäl, en så fullkomligt *legal pretext* att blanda sig i saken, antingen såsom allierade eller såsom garantier i allmänhet af folkkrätten eller ock såsom begge delarne. Och ändå förmenar den Objudne att "*ingen rimlig anledning fanns att förmoda en inblandning?*"

Kan man nu tänka sig en större oförskämndhet? Hvad har väl Argus bevisat? Intet, platt intet. Öfversatt Tidningsartiklar, citerat Löjtnant Gosselmans resa, huggit friskt på med calomnier och scandaleusa hypoteser; se det, och mycket mera dylikt, har Argus gjort. Men bevisat, det har han då visst icke. Han är en skarp karl den Argus, hvad intet öra hört och intet öga sett, det vet han. Men kanske han är oskyldig, kanske han tror sig ha bevisat sina smådelser? Låtom oss komma ihåg, att han har hundra ögon, och 4 ögon se redan mera än 2, huru mycket ännu mera se då 100. Men om Argus är skesögad — hvilken faslig figur måste icke en karl med hundra skefva ögon göra? (Fortsättu.)

Stockholm.

Fredagen d. 25 Sept. uppfördes *Den förställda Enfaldigheten, eller före och efter Brölloppet*, en gammal god Comedi i 4 Akter. Denna pjäs synes vara *Far till Den gifta unga Mannen*, med hvilken den har utmärkt slägttycke. Utg. tycker dock mera om Sonen. Den förställda Enfaldigheten har ej gifvits sedan Ahlgrens tid, som i denna comedi spelte hufvudrolen. Herr Torslow, alltid skicklig, ofta förträfflig, spelte också nu mycket väl, och det enda man möjligen kunde ha att invända mot honom, var *hans ungdom*. Detta år dock ett förlålligt fel, och ett fel, som han hvar dag söker att hjälpa. Mamsell Strömstedt, hvars talang likaså är utom behof af nya videtur, spelte excellent, och *Herr Hjortsberg kan icke spela illa*. Publiken honorerade också artisterna och tycktes vara mycket nöjd med sin afton. Theater-Direction fortgår på sitt, alltsedan spelterminens början, prononcerade bemödande att ge goda spektakler, hvarföre spektakelvännerna hålla henne räkning. Den gamla vänner, Kapten Puff, som gafs till efterpjes, blef, som vanligt, väl emottagen. — I Söndags gafs åter Tankred, och för nära fullt hus. Ju mera man hör Tankred, desto mera tycker man om den, ehuru man väl icke lemna huset med den innerliga njutning som Don Juan, Trollflöjten, Friskyttan och Jessonda ge. Herr Beers obeskrifligt vackra viol-accompagnement till Amenaidas aria i andra akten, och Herr Schumckes vackra Valdhorn bidraga ock till framgången af Operan Tankred. Hvar gång man hör Tankred, blir man allt mer och mer öfvertygad om den förlust musiken gjort, genom den tvungna förändringen af Tankreds rôle. *Herr Sällströms parti ligger ovilkorligt för lågt för honom*. Detta märkes i synnerhet i duetten med Herr Pfeiffer, som i Söndags var mindre säker på sig, än de föregående gångerna, ehuru han gestulerade mera naturligt. Herr Pfeiffer har stort skäl att ålska Tankred, emedan den verkliga betydligt ökat hans reputation, eller rättare, den har gifvit honom en sådan.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Fredagen den 2 October 1829.

Skeppshandeln och Nya Argus.

(Forts. och slut.)

Hvilka äro då de officiella och authentika handlingar, som Argus åberopar? Amerikanska Presidentens tal, Amerikanska Tidningar och Löjtnant Gosselmans resa. Men af alla dessa handlingar upplyses blott, att Columbiska Regeringen tänkte på Cubas eröfring och att Regeringarne icke gerna sågo denna eröfring, — men att Svenska Regeringen hade någon aning om, att Svenska krigsskeppen skulle begagnas till detta ändamål, är aldrig upplyst. Argus må perorera så mycket han vill, må citera så mycket han vill ur Tidningar och Resebeskrifningar, så har han icke bevisat, och lärertroligen aldrig komma att bevisa: Svenska Regeringens medvetande deraf, att Svenska Skeppen skulle bidraga till eröfrandet af Cuba. Och just på detta bevisande beror hela Argi artikel, eller rättare alla Argi artiklar om Skeppshandeln. Argus sysselsätter sig mycket med att ådagalägga alla de vådliga följder, som intagandet af Cuba skulle haft; men hvartill tjänar allt detta, då det aldrig kan med skäl och bevis styrkas, att Svenska Regeringen deltagit i den tillämnade expeditionen? Argus klandrar den Objudne Gåsten, för det denne icke bevisat sitt påstående, att det icke rimligen lemnade anledning att förmoda en inblandning. Har då den store juristen glömt hvilken bevisningen åligger, den som påstår en sak eller den som bestrider den? Med långa declamationer och resultat, dragna ifrån grundfalska premisser, bevisar man icke. Att främmande Makter blandade sig i spelet, att de fruktade för en consolidering af den nya

Republiken, att de vände sig till Regeringen med begäran af återgång o. s. v., allt detta bevisar ju alldeles icke, att Regeringen visste af ändamålet för handeln. Men för att nyttja Argi egna ord: *Ingenting borde vara för Argus välkomnare och mera önskad, än att få ett så honorabelt och vackert skäl, en så legal pretext att blanda sig i saken* och göra Regeringen de fasligaste beskyllningar.

Att Argus rent af tillerkänner de stora Makterna rättigheten att, såsom garanter af Folkrådet, hos Sveriges Regering göra remonstrationer emot Dennas (naturligtvis folkrättsstridiga) företag, är i sanning något så glupskt, att blott folkförvillaren kan tillåta sig sådant. Och ändå påstår Argus att vår Tryckfrihet är generad! Hela Argi artikel är författad i sådan tendens. Hela hans artikel åsyftar det mest skamlösa nedsättande af Sveriges Regering. Han går obeskrifligt långt; han påstår till och med, att en Tidningsskrifvare (Den Objudne) måste veta, att företaget var folkrättsvidrigt, att ingen bildad eller obildad Tidningsläsare (NB. lärar menas Argus-läsare) kan derom vara okunnig, och att således blott Regeringen kunde vara den så ytterst okunnige. Men nej, han anför så många så kallade facta, för att bevisa, det afven Regeringen måste veta, huru orått den gjorde, och således kommer han till sitt *quod erat demonstrandum*, att Svenska Regeringen med vett och vilja handlat emot Folkrådet, och blottställt sig och Nationen.

Utg. af Axplockaren emottager utan oro Argi beskyllningar för servilism, royauté, hyra, okunnighet och allt annat i Argi mun hedrande, som nödvändigt måste bli följden af Ax-

plockarens uppsatser, så framt icke Argus, af vanligt ådelmod emot Småtidningarne, skulle finna för godt att med tystnad förakta Axplockaren. Denne ämnar icke ända till trötthet uttänja den långesedan uttråkade Skeppshandelsaffären, hvilken Argus gjort till sin egendom, alldeles som Doctorerne i Doctor Petit, förklarade sig anse Presidentens sjukdom. En ursågt för prenumeranterne återstår dock, att nemligen så länge hafva ledsnat dem med denna affär. Men det är icke alltid möjligt, att läsa sådana artiklar och tåga, då man har en publicitetsanstalt i sin hand. Argus för i Onsdags har ett uttryck, som gör det möjligt för Axplockaren, att *åfven af honom våga hoppas nåd och förskoning, om icke rent af erkänsla.* I den Artikel emot Friherre Åkerhjelm, som der nu igen börjas, säger Argus, *att han gerna skulle se, om hans artikel kunde tillvinna sig åtminstone så mycken uppmärksamhet att den blefve läst.* Argus erkänner således, hvad Axplockaren redan sagt, att Argi Artiklar icke läsas — och just härpå bygger Axplockaren sitt hopp om förlåtelse. Axplockarens få prenumeranter läsa, ännu åtminstone, hans Tidning, och således har dock en del af Argi Skeppshandelsartikel blifvit läst. Till tröst och uppmuntran för Argus, lofvar Axplockaren åtminstone, att med uppmärksamhet genomläsa artikeln emot Baron Åkerhjelm, och att deröfver såga sina tankar.

Fragmenter ur Hedervärda BondeStåndets session förledne Onsdag.

Under det de 5:ne RiksStänder friskt bevilja både föreslagna och icke föreslagna lönetillökningar, försöker BondeStåndet, ehuru förgefves, att hålla igen. Då man vet och *NB. erkänner*, att BondeStåndet för närvarande är så betungadt med skatter, att inga andra Svenska Medborgare dermed kunna jemnföras, då man tillika tar i betraktande detta års, visst icke missväxt, men dock mindre förmånliga skörd; och tillåfventyrs mindre gynnande ut-

sigter för kommande års gröda, så bör man alldeles icke undra på detta igenhållande af BondeStåndet. Utg., uppväxt på landet, och bekant ifrån ungdomen med den jordbrukande Allmogens tröttsamma lefnadssätt och tarfliga bergning, kan icke förundra sig öfver de, någon gång öfverdrifna begrepp om embetsmannalifvets rosor, som gör BondeStåndet stundom litet ogint emot embetsmännen; han påstår tvärtom, att de ofta liberala concessioner, som BondeStåndet gör, då det anser dem nödvändiga, vittna om en upplysning, den folk med knappar i rocken så gerna fränkåna detta stånd. *Är det då alldeles omöjligt att åtkomma kapitalisten och den rika låttingen? Skall då Riket nödvändigt uppehållas af blott den arbetande, den trälände idogheten?* BondeStåndets session i Onsdags utmärktes af en liten besynnerlighet, under afgörandet af frågan om aflöning för Ministerstaten. Sedan discussionen förklarats slutad och votering skulle ske, yttrade sig Nils Håkansson ifrån Kronobergs Län, att då ingen motion ingifvits och ingen Konungens proposition aflåtits, som åsyftade förändring i Ministerstaten, vore det icke i sin ordning att göra någon förändring i hvad 1825 års Ständer anslogo. Kan det vara möjligt, att Nils Håkansson, en förståndig och routinerad Riksdagsman, är okunnig derom, att *hvarje Riksdags Ständer besluta för sig, alldeles icke bundne af hvad föregående Ständer gjort?*

Anders Danielson ingaf följande anförande, som ock, med stor pluralité, blef Ståndets gemensamma beslut.

”Det skulle visserligen inom oss synas föga lämpligt, att ingå uti någon fullständig undersökning om beskaffenheten af de föremål, hvilka utgöra behofven för utgifterna ifrån den så kallade Ministerstaten.

Jag fränkänner mig gerna i första rummet all förmåga att ingå i undersökning om den nytta och om det gagn, som, genom våra vid Utrikes Hof vistande Ministrar, tillskyndas land och rike; och jag vill därför blott inskränka mig till några få så enkla betraktelser, att de icke med skäl skola kunna bedömas, såsom

liggande utom gränsen af min egen omdömesförmåga.

Aflöningarne till de Utrikes Ministrarne utgå i silfver, och jag frågar, i anledning derutaf, hvad som är orsaken, att dessa aflöningar sedan 1809 så betydligt stigit i belopp, emot den förra tiden. Jag kan icke föreställa mig, att uti de länder, hvarest myntet är silfver, varupriserne kunnat ökas till den grad, att Minister-aflöningarne ifrån en sådan orsak påkallat förhöjning. Det visar sig för mig tydligt, att varupriser, på utrikes orter, under en 15-årig allmän fred, snarare böra hafva fallit än stigit, hvadan jag också icke finner någon annan orsak till förhöjning utaf Ministerstatens aflöning, än ett allmänt stegradt begär efter Statslyx och dermed åtföljande fordringar af en ökad Embetsmanna-representation.

Under 1800-talets första tiotal användes till Minister-aflöningarne på sin högsta höjd 100,000 R:dr i silfver, hvilket är det belopp man äfven nu begär; men man besinnar icke, att Konungariket Norrige nu bidrager med omkring 26,000 R:dr i silfver till Ministerstatens aflöning, hvadan det icke synes öfverdrifvet begärdt, om Sverige, uti någon omständighet, genom Norrmännens biträde, skulle finna någon hjälp i skattebördan, emot hvad vi, genom förlusten af Finland, i denna del förlorat. Det visar sig vara väl mycket, att ett så fattigt land, som vårt, skall kräfva en utgift till våra Utrikes Ministrar af närmare 400,000 R:dr, Norriges biträde och extra utgiftsmedel, som härtill äfven användas, uti denna summa inberäknad.

Det är på grund här af, och under öfvertygelse om nödvändigheten att bespara Statsutgifterne i möjligaste måtto, som jag föreslår, att bestämma anslaget för Ministerstaten till en rund summa af 200,000 R:dr, hvilken jag anhåller måtte komma att utgöra Contraposition emot Utskottets Betänkande, i fall Ståndet icke skulle förena sig om bifall till mitt förslag, utan att derom behöfva anställa votering.

Anders Danielson.

Kongl. Sundhets-Collegium. Regium Collegium Sanitatis. Collegium Medicum, olim.

(Med underlydande hemman och lågenheter.)

(Fortsättning.)

Kongl. SundhetsCollegium har afgifvit ett yttrande, af StatsUtskottet återopadt och här nedanföre intaget, som ger anledning till allvarsamma betraktelser. Utskottet säger nemligen i sitt Utlatande N:o 128, tolfte puncten:

"Af Handligarne i detta ämne har Utskottet vidare inhemtat: att SundhetsCollegium, som förut i dess Embetshus upplåtit ett serskildt rum, der alla som sig annålt, medellösa eller fattige, utan all vedergällning vissa bestämda dagar i hvarje vecka, så vidt utrymmet medgifvit, åtnjutit den electriska behandling deras sjukdomstillstånd fordrat, har, i anledning af Doctor Sæves underd. ansökning anført, att, då det icke låge i naturen af Sundhets-Collegii Organisation och Embets-befattning att omedelbarligen handhafva någon sjukvård, utan allenast att bilda en Administrativ ÖfverStyrelse i de med hälsovården gemenskap ägande ämnen, hvadan ock Collegium emottagit Bruhns donation endast till beredande af en förr saknad tillgång på Electrisk vård för medellösa Patienter, och berörde systemål, äfven om tillräcklige underhålls-medel anslogos, icke fullkomligen kunde ernås, så länge Electricitets-Appareillen funnes i Collegii Embetshus, i anseende till der saknad utrymme för alla dem som af Inrättningen kunde önska att sig begagna; så ansåge Collegium, att det, visserligen ganska viktiga, ändamålet med ifrågavarande Machin närmast skulle vinnas, om vid någon af de i Hufvudstaden varande större Sjukhus-Inrättningar, såsom SeraphimerOrdensLazarettet, en fullständig Electrisk Appareil anskaffades och alltjemt hölls tillgänglig, då äfven den nu ifrågavaranda Bruhska kunde, utan rubbning i Testators föreskrift, dit öfverlemnas."

Det ligger således icke i naturen af SundhetsCollegii organisation, att handhafva någon Sjukvård? Nej nej! Man tror så verkligt i allmänhet. Man tycker sig se, att SundhetsCollegium icke stort bryr sig om de sjuka.

Stadsmåklaren Bruhn hade tänkt på den lidande menskligheten, och ville efter sin förmåga bispringa den; han gaf ett apparat till sjukdomars botande, och Kongl. SundhetsCollegium *emottog hans donation endast o. s. v.* Hvilken köld, hvilken oförlätlig beqvåmlighet, som uttalar sig i Collegii yttrande. Efter Collegium just icke kunde kasta appareillen på gatan, så upplåts åndteligen *ett rum i Collegii våning* åt den; men Collegium är glad, att fråga om electriciteten väckts vid Riksdagen; Collegium skyndar sig att, så fort möjligt är, bli af med en inrättning, som icke har något för Collegium dyrbart interesse, som icke afser något annat, *än blott den lidande mensklighetens bästa.* Och ändå projecteras flere tusen Riksdaler åt detta SundhetsCollegium, *hvars organisation icke afser att handhafva någon Sjukvård.* Hvad f—n afser då Collegii organisation? Man måste bli arg, då man låser sådant. Huru? Under det Medborgare af alla slag, omgifne af den lidande menskligheten, skakade af dess plågor, med hjerta och pung omfatta den, efter yttersta förmåga söka att gagna den jord, som bår dem, uppfinna lindringar, donera capitaler, ge upplysningar; under allt detta sitter SundhetsCollegium helt kallt på sina stolar, fyra timmar i veckan, och förklarar, *att det icke ligger i naturen af dess organisation att handhafva någon Sjukvård!* Må den kalla beräknaren förklara Utg. för en svårnare eller för något värre; han uttalar sitt varma hjertas språk och fördömer den kalla egoisme, som dicterar sådana yttranden. Ett menniskoålskande SundhetsCollegium hade med värma och tacksamhet emottagit Herr Bruhns skänk, hade med nöje uppställt den i ett af sina många rum, hade anstaltat om dess perfectionerande och användande — och hade aldrig förklarat den vidriga satsen, *att i naturen af Collegii organisation icke ligger att handhafva någon sjukvård.* Och ändå beklagar man sig öfver, att SundhetsCollegium icke är respecterad! Ett Collegium för Medicinalvården i Riket, som uppgjort det onyttiga och ändamålslösa Carolinska Institutet, som beskyddar Osbeckska Curhuset och den långesedan af allt

förståndigt folk utdömda dietkuren emot Siphylis, som genom orimliga författningar förstört Läkarecorpsen för Arméen, som ån vill ha Apoteksyrket alldeles obegränsadt, ån afstycker inrättandet af ett enda Apotek, som uppenbart förklarar, att det icke har skyldighet att handhafva någon Sjukvård — *ett sådant SundhetsCollegium kan icke respecteras och bör icke respecteras.* Också har Rangordningen anvist och opinionen högt gillat SundhetsCollegii plats, *efter alla andra Collegier.*

Stockholm.

I Onsdags uppfördes Snöfallet, af Auber. Svenska Theaterpubliken har långesedan utdömt denna opera; också gafs den i Onsdags för icke halft hus. Då en pjäs, med så briljant sceniskt effect, icke ger fullt hus, då den första gången på spelåret gifves, är den fallen. Svenska Scenen har sin egen olycka. Stora Compositeurers arbeten gifvas här alltid i bakvänd ordning, först deras sednare fulländade arbeten, så deras första försök. I denna ordning, eller riktigare oordning, ha Mozarts måsterstycken hos oss gifvits; så är ock händelsen med det lilla af Rossini vi hittills hört. Med Mozart behöfver man dock ej vara så nogräknad i auçiennitets-våg; hans operor äro alla goda. — Den ordning, hvaruti Auber componerat, är icke bekant för Utg. Men han har sett clavér-utdrag af ett par Aubers operor, *La Muette de Portici* och *La Fiancée*, till hvilka musiken synes vara ganska vacker och hvaraf den första en lång tid gjort uppseende i Europa. Männe man är betänkt på att skaffa dem?

Är det sannt, att *Armide* icke mera kan gifvas? Detta måsterstycke, som nu i många år hvilat, skulle vara en välkommen aquisition för Svenska musikålskare, och Directionen, som i det dramatiska föredraget så betydligt avancerat under början af innevarande spelår, skulle öka sin reputation, och den förbindelse, hvaruti Theatervännerna redan börja att stå hos henne, om denna förträffliga Opera komme på reper-toiren.

A X P L O C K A R E N.

STOCKHOLM, Tisdagen den 6 October 1829

Rikens Ständer, StatsUtskottet och Öf-
versteLieutenant Adlerstam.

”Vördsamt Anförande.

Utg. af denna Tidning yttrade, som Riksdags-
man 1823, till BorgareStåndets Protocoll: att
det vore bättre att tigga af StatsUtskottet,
än att begära rättvisa. Detta kan äfven an-
vändas på 1829 års StatsUtskott. Många hän-
delser besanna detta, och sednast händelsen med
ÖfversteLieutenant Adlerstam. Genom tvetydiga
och oliket tolkade lagar beröfvad en icke så o-
betydlig förmögenhet, sökte Hr Adlerstam att
af Ständernas rättvisa och mensklighet återfå
sin förlust. Att det verkligen är Ständernas
skyldighet att ersätta honom denna förlust, är
allmänna opinionens tanka, och denna vinner sä-
kert stöd, af Ständernas eget beslut, att upp-
håfva och förtydliga de lagrum, genom hvil-
ka Hr Adlerstam förlorade sitt timliga goda.
Äfven för upptäckstens skull bör Hr Adlerstam
rembourseras. StatsUtskottet har dock inga-
lunda erkänt denna skyldighet, utan föreslagit,
att åt Hr Adlerstams barn ge en gratification.
Der ha vi åter 1823 års StatsUtskott. Gracer
gör det gerna, rättvisa ogerna. Utskottets
Betänkande är dock återremmitteradt, och kom-
mer således troligen att undergå en jemnkning
eller förändring. Den orimlighet, som uttalar
sig i gåfvan, i fall en sådan här är påkallad
och lämplig, faller genast i ögonen. Skall fa-
dren svältas ihjäl, för att åt barnen nödgas öf-
verlemna en del af den förmögenhet, som var
hel och hållen hans, och som han aldrig bordt
förlora? Herr Ugglan har så klart och tydligt
framställt detta, att Utg. ej drager i betänkande
att in extenso införa hans yttrande.

Med anledning af min reservation uti förra
plenum hos Höglofl. Ridderskapet, att ytterli-
gare med ett Anförande få beledsaga det åter-
remitterade BancoUtskottets Betänkande N:o 71,
rörande ersättning till Hr Adlerstam för sina,
genom Bancoförfattningarnes tvetydighet, gjorda
förluster, får jag nu åran andraga:

Att om jag skulle tro hvad en Ledamot af
BancoUtskottet här hos oss yttrat, nemligen,
att Hr Adlerstams vänner åfventyrade den
totala förlusten af hans sak, genom en yr-
kad och beviljad återremiss, hade jag visserligen
icke insisterat en sådan. Jag skulle då blott
hafva klagat deröfver, att, under våra ljusare
tider, nog ofta få erfara de mörka meningarnes
öfvervigt, och huru dessa meningars förfäktare
äfven förstå, att oblygt skryta med vigten af
sig, såsom verkande och rådande auctoriteter
inom de rum, dit de af någras förtroende blif-
vit kallade. Men jag skulle allt för mycket
misskänna det redbara sinne, den redbara kraft
och den höga känsla af rätt, som lifvar de fle-
ste af representationens, för Riksdagsårendernes
beredning utvalde, om jag ett ögonblick kunde
tro denna majoritet i stånd, att icke heldre
lyssna till de klara och ojäfaktiga bevisen af
oegennyttig uppriktighet, än till lycksökeriets
kapp-svängning och utsökta phraser - - jag vå-
gar således åfventyret, att framtråda med mina
tankar i ämnet, i den förhoppning, att de, o-
aktadt mitt måhända icke så våltaliga språk,
ändå skola väcka den uppmärksamhet, som är
af nöden för ett annat resultat, än det som nu
bildat sig, och för oss blifvit framlagdt.

Vare detta nog sagt, i anledning af den insinuation, som blifvit gjord emot Hr Adlerstams så kallade vännen. Jag förklarar härmed högtidligen, att med all den aktning jag hyser för denna maanen, och med all den känsla af medlidande jag åger för hans oskyldigt iråkade olyckliga belågenhet, har jag vid detta tillfälle endast rådfrågat mitt obehag öfver det vrånga och falska i åsigter, som, efter mitt sätt att döma, innehålles uti BancoUtskottets Betänkande, och hvilket offentligen att ogilla jag ingalunda afstår ifrån, åfven med risque af den fara för saken, *hvarmed man här blifvit hotad.*

Man utropar: Hr Adlerstam har genom Högsta Domstolens beslut förlorat sin sak! — Han har ingen rätt mera att åberopa! — Han måste söka nåd, och låta sig nöja med hvad han får! — Med allt detta erkänner man dock, att den författning, som fällt honom, varit så tvetydig — att icke såga försåtlig — att man för sådan orsak, och just för denna speciella casus, blifvit tvungen anmäla den till förändring, hvilken ock blifvit bifallen. Men då ett samhälle antager lagar af den usla hallt, att, öppet erkändt, en eller flere dess individer på dem blifva lidande, måne det då kan undandraga sig ersättningen till de lidande med undskyllan, att dessa blifvit offer för lagen? Jag tror icke det; och delar fördenskull icke Hr Cederschjöld's yttrande i ämnet, ehuru jag för hans redlighet i tänkesätt och öfriga upplysning hyser all aktning. Han har, om jag rätt minnes, yttrat: att han befarade för många ersättningar ifrån Statens sida, *om hvarje otydlig lags tillämpning skulle föranleda dertill.* Härvid måste jag fästa uppmärksamheten på den skillnad, som är emellan de olika åsigterne, uti bedömandet af handlingar, som tilldragit sig, deras motiver, deras ursprung m. m., och de olika åsigterne, som uppkomma om lagens mening med straff, eller bötesbestämningen, sedan ett factum är gifvet och kvalificerad. I båda fallen måste den tilltalade visserligen underkasta sig dessa åsigters inverkning på beslutet; men om han efter dem möjligen kan dö-

mas skyldig i den förra händelsen, kan han också möjligen i den sednare vara oskyldig — ja, lika oskyldig med dem, som haft de motsatta åsigterne, och har haft lika rätt med dessa uti tydningen för sig af lagen. När han då sålunda förfarit, och naturligtvis icke annorlunda kunnat göra, emedan han handlat efter bästa förstånd, så måste nödvändigt den, som utfärdat lagen och ingen annan, vara vållande till det lidande dennes vrånghet åstadkommit, följaktligen ersätta det. En Stats vål eller ve beror af de goda eller dåliga lagar den stiftar; likasom den i förra fallet blifver bestående och förkofrar sig, skall den i sednare fallet försåmra sig och slutligen sönderfalla. Såsom ett bevis att otydliga och orimliga lagar tillskynda Samhällen förluster och skadeersättningar, vill jag blott nämna, att lagen, som under skräckregeringen i Frankrike bjöd confiscationen af emigranternes gods och tillhörigheter, visade vid reactionen år 1815 sina förderfliga verkningar; ty billigheten och rättvisan bjöd åfven, att de familjer, som, uppskrämde af de rysliga tilldragelserna, och endast för att rådda sig undan fångelserna och guillotineu, men icke för brottslighet emot Staten, lemnade landet, vid den återställda ordningen borde återfå sina förlorade egodelar, och Staten måste, i följd deraf, utbetala i ersättningar öfver ett hundrade millioner, för sin förra orättyvisa lagstiftning skull. Med ett ord: exempel skola aldrig saknas, att visa huru Staten, lika med hvarje enskild, blir skyldig och får vidkännas ersättningar och skadestånd för sina mindre vål beråkade eller förderfliga handlingar.

Både med allmän och speciel tillämpning här af, följer således: att fastän Hr Adlerstam genom våra rätts-anstalter, i följd af den vrånga lagen, icke annorlunda kunnat dömas än som skedt, han icke dess mindre af Staten, såsom rättsanstalternes öfverhufvud, både *kan* fordra full upprättelse, samt åfven *bör* erhålla den, *utan att sådant någonsin kan anses såsom en nåd ifrån dennes sida.*

När detta nu är afgjort, och af ingen, som vill tänka i saken, lärers kunna bestridas,